CONSULTATIE RAADSCOMMISSIE

Herijking Routekaart Nijkerk Energieneutraal 2050

Datum raadscommissie: **10 april 2025**
Initiatief van: College

Aanleiding en doel van de consultatie:

De huidige Routekaart Nijkerk Energieneutraal is vastgesteld in 2019. Hierin is een toekomstvisie en ambitie neergezet, vertaald in mijlpalen. De huidige Routekaart moet geactualiseerd (herijkt) worden.

- Op 5 juni 2024 is via een raadsinformatiebrief een procesvoorstel gedeeld, waarin de aanpak voor de evaluatie en herijking van de Routekaart wordt beschreven. Vervolgens is het proces van herijking opgestart.
- Op 17 oktober 2024 is er een Beeldvorming Duurzaamheid gehouden die volledig in het teken stond van een terugblik en evaluatie van de stand van zaken op dat moment.
- In december 2024 heeft de raad een voortgangsrapportage ontvangen waarin de tot dan behaalde resultaten waren vastgelegd.

Inmiddels zijn de belangrijkste bouwstenen voor de nieuwe Routekaart en het daaraan gekoppelde Uitvoeringsprogramma inzichtelijk (hierna: Routekaart Klimaatneutraal). In deze consultatienotitie hebben we de zes belangrijkste hoofdlijnen voor de nieuwe Routekaart Klimaatneutraal uitgewerkt. Per hoofdlijn wordt zowel een voorkeursrichting als een alternatief beschreven. We vragen u om per hoofdlijn uw voorkeursrichting te bepalen, zodat de op te stellen Routekaart Klimaatneutraal aansluit op de wensen en ambities van u als raad.

Vraag aan u (Varianten en vraagstelling):
In onderstaande tabel hebben we de zes belangrijkste hoofdlijnen voor de nieuwe Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk samengevat: onder A vindt u een voorstel (tevens de voorkeursrichting van het college) en onder B vindt u een mogelijk alternatief.

NR	Hoofdlijn Klimaatplan	Voorstel	Alternatief
1	Afbakening	A. Energietransitie	B. Verbreding naar andere duurzaamheidsthema's
2	Doelen	A. Landelijk, tenzij	B. Lokale invulling (extra ambitie)
3	Ambitieniveau/ inspanningspakket	A. 55% reductie (basispakket)	B. 60% reductie (pluspakket)
4	Energiesysteem	A. Decentraal	B. Centraal
5	Middelen	A. Budgetneutraal (passende bij landelijke doelen)	B. Aanvullende middelen (passend bij lokale ambitie)
6	Uitvoeringsstrategie	A. Leidende principes	B. Aanvullingen

- **Kunt u (eventueel per hoofdlijn) aangeven of u de voorkeursrichting van het college - voorstel A - onderschrijft?**

Nadere toelichting hoofdlijnen
Hieronder volgt per hoofdlijn een stelling die de gewenste richting beschrijft. Daarna volgt per hoofdlijn een beschrijving van twee varianten: een voorstel (A) of een alternatief (B). Tot slot lichten we per hoofdlijn toe welke variant de voorkeursrichting van het college is.

Hoofdlijn 1 - Afbakening
Stelling: De Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk gaat primair over het thema Energietransitie.

A. Het voorstel is om ons als gemeente Nijkerk bij de herijking van de Routekaart primair te focussen op het thema energietransitie, gericht op CO2-reductie. Hieronder vallen de sub thema's: gebouwde omgeving, verkeer & vervoer, bedrijven & industrie en elektriciteit. We beschrijven hierbij ook de raakvlakken met andere thema's zoals circulaire economie, klimaatadaptatie en biodiversiteit, maar we werken deze niet verder inhoudelijk uit. Het voordeel is dat de routekaart hiermee een duidelijke afbakening kent. Het nadeel is dat door de scope te beperken er geen breed duurzaamheidsplan beschikbaar is.
B. Het alternatief is daarom om te kiezen voor een bredere scope en ook de thema's Circulaire Economie, Klimaatadaptatie en Biodiversiteit toe te voegen aan de Routekaart. Het voordeel is dat daarmee alle relevante duurzaamheidsthema's worden meegenomen in één totaalplan. Een nadeel hiervan is dat de ambities op deze onderwerpen al vastliggen en dat de uitvoering en financiering op een andere wijze wordt georganiseerd.

Voorkeursrichting college: het college heeft een voorkeur voor A, omdat deze insteek het beste aansluit op de huidige werkwijze en recht doet aan bestaande kaders en uitvoeringsprogramma's zoals het programma Water, het Circulair Actieprogramma en het actieprogramma Van Afval Naar Grondstof (VANG).

Hoofdlijn 2 - Doelen
Stelling: De lokale duurzaamheidsambities in de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk sluiten aan op het landelijke tijdpad (2050).

A. Het voorstel is om in lijn met eerdere adviezen in ons lokale duurzaamheidsbeleid aan te sluiten op het landelijke tijdpad. Waarbij 2050 het jaartal is waarop doelstellingen gerealiseerd moeten zijn en 2030 gezien wordt als een belangrijk tussenmeetpunt. Het voordeel van deze methode is dat we in onze lokale routekaart aansluiten op landelijk plannen, communicatie en instrumenten (regelgeving en subsidies) die ontwikkeld worden. Het nadeel is dat we hierdoor maar beperkt een *couleur locale* aanbrengen. Wel willen we als overweging meegeven om ten aanzien van het thema Duurzame Mobiliteit een uitzondering te maken en een alternatieve doelstelling te formuleren waarbij we de uitstoot van de snelweg uit de doelen van de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk halen en we alleen inzetten op die inspanningen waar we als gemeente invloed op hebben.
B. Het alternatief is om eigen lokale (meer ambitieuze) doelstellingen uit te werken. Een reden om dat te doen is dat uit de praktijk gebleken is dat een korter tijdpad in combinatie met gerichte inzet van middelen kan lonen op deelonderwerpen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de groei van het aantal zonnepanelen de afgelopen jaren. Het nadeel is echter dat er vaak geen sprake is van een causaal verband en het moeilijk te voorspellen is of scherpere doelstellingen ook daadwerkelijk leiden tot een versnelde realisatie.

Voorkeursrichting college: het college heeft een voorkeur voor A, omdat de lokale aanpak daarmee aansluit op landelijk tijdpad ook in communicatie en monitoring. Wel kan er op het niveau van inspanningen/projecten lokaal ingezet worden op specifieke Nijkerkse projecten waardoor er toch voldoende eigenheid aan de routekaart gegeven kan worden.

Hoofdlijn 3 - Ambitieniveau
Stelling: De Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk zet in op de basisdoelstelling van 55% CO2-reductie en daar passen we ons pakket aan inspanningen (projecten) op aan.

A. Het voorstel is om de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk te richten op de doelstelling van 55% CO2-reductie in 2030. De lidstaten van de EU hebben namelijk afgesproken dat de EU in 2050 klimaatneutraal is én om in 2030 55% minder broeikasgassen uit te stoten. Dit is de bijdrage van de EU aan het Klimaatakkoord van Parijs waarvoor een zogenaamd 'Fit for 55'-beleidspakket wordt uitgevoerd. In lijn met deze doelstelling zetten we hier ook lokaal op in. Het voordeel van deze benadering is dat alleen gedaan wordt wat nodig is, waardoor geen extra inzet en middelen verloren gaan. Het nadeel is dat als blijkt dat de doelstelling niet wordt gehaald het lastig kan zijn om het gat in korte tijd alsnog te dichten.
B. Het alternatief is om - in lijn met het vorige kabinet - in te zetten op een extra ambitie. Het streven is dan zelfs 60% CO2-reductie (in plaats van 55%) om daarmee de doelstelling te realiseren. Het voordeel van deze methode is dat de kans dat de doelstelling bereikt wordt toeneemt. Het nadeel is dat hier extra inspanningen en daarmee mogelijk ook aanvullend financiële middelen nodig zijn.

Voorkeursrichting college: het college heeft een voorkeur voor A, omdat het huidige beleid al het nodige vraagt van de organisatie en we niet op voorhand extra middelen in willen zetten om de doelen te bereiken.

Hoofdlijn 4 - Energiesysteem
Stelling: In de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk gaan we uit van een meer decentraal energiesysteem waarbij vraag en aanbod van energie lokaal meer in balans zijn.

A. Het voorstel is om in de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk uit te gaan van een decentraal energiesysteem. We gaan er dan vanuit dat ons huidige energiesysteem (Wereld van A) verandert in een meer decentraal energiesysteem (Wereld van B). De opwek van duurzame energie is namelijk fundamenteel anders dan een energiesysteem gebaseerd op fossiele bronnen. Met de Wereld van B willen we beter begrijpen wat decentrale, duurzame energie vraagt. Zodat we van A naar B kunnen gaan volgens de principes van B. Deze principes zijn:
   - Alles aangedreven door hernieuwbare energie;
   - Energie is toegankelijk voor iedereen;
   - Ons energiesysteem is verbonden met de leefomgeving;
   - Er is lokaal eigenaarschap en samenwerking;
   - De energie-infrastructuur is niet gecentraliseerd maar gedistribueerd;
   - Er is lokale balans in vraag en aanbod.

   Het toepassen van dit gedachtegoed vraagt om regie van de gemeente bijvoorbeeld om in te zetten op opslag en conversie naast het werken aan besparen en opwekken. Het voordeel hiervan is dat er andere denkrichtingen in beeld komen en we beter zijn voorbereidt op de toekomst. Het nadeel is dat het een nieuwe insteek is waarbij we op zoek moeten gaan nieuwe antwoorden.
B. Het alternatief is dat we uitgaan van ons huidige centrale energiesysteem. In het hier en nu proberen we de decentrale duurzame energie uit heel veel decentrale bronnen (B) te sturen via de principes van fossiele energie uit een paar centrale bronnen (A). Als we dit inzicht toepassen op bijvoorbeeld duurzame opwek op land, dan valt op dat we met zonnepanelen en windmolens weliswaar decentrale duurzame technieken gebruiken,

maar de rest van wat mede bepalend is voor onze energievoorziening nog niet hebben aangepast. Onze wetgeving, energienetten, balansmechanismen, economisch, institutionele en sociaal model: allemaal gaan ze uit van een centraal sturingsmodel volgens de principes van A. Hier wringt de schoen. En dat zien we terug in de kranten en op de TV. Het voordeel hiervan is dat deze benadering geen of minder gemeentelijke inzet vraagt om in de nieuwe wereld te geraken. De consequentie is echter dat de kans op een niet of minder goed werkend energiesysteem ook toeneemt. En dat kan nadelig uitpakken voor de ontwikkeling en groei van Nijkerk op de lange termijn.

Voorkeursrichting college: het college heeft een voorkeur voor A, omdat het college van mening is dat we daarmee beter gesteld staan voor de toekomstige ontwikkeling en groei van Nijkerk.

Hoofdlijn 5 - Middelen
Stelling: De Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk moet passen binnen de financiële kaders.

A. Het voorstel is om een Routekaart Klimaatneutraal uit te werken die zo veel als mogelijk past binnen de budgettaire kaders zoals die zijn opgenomen in de gemeentebegroting van Nijkerk. We rekenen door wat we binnen de bestaande budgetten (aangevuld met extra Rijksgelden) op dit thema kunnen bereiken. Waarbij we zoveel als mogelijk proberen budgetneutraal uit te komen. Het voordeel van deze benadering is dat we geen extra middelen vrij hoeven te maken. Het nadeel is dat we scherpe(re) keuzes moeten maken in wat we wel en niet doen, omdat het budgetplafond aan de voorkant reeds is bepaald.
B. Het alternatief is dat we los van financiële kaders een plan maken wat nodig is om de gestelde doelen te bereiken. Het is dan aan de raad om af te wegen welke budget-overstijgende keuzes wel of niet worden meegenomen. Deze benadering sluit meer aan bij een aanpak waarin gekozen wordt voor het formuleren van eigen lokale doelen en/of een pluspakket aan inspanningen (keuze 2B, 3B). Het nadeel is dat dan binnen de gemeentebegroting gezocht moet worden naar dekking voor deze kosten wat ten koste kan gaan van andere taakvelden.

Voorkeursrichting college: het college heeft een voorkeur voor A, omdat bekend is dat de financiële kaders de komende jaren krapper worden en de Routekaart dan niet ten koste gaat van andere taakvelden.

Hoofdlijn 6 - Uitvoeringstrategie
Stelling: De uitvoeringstrategie van de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk omvat 7 uitgangspunten om de energietransitie op gang te brengen en te houden.

A. Om de doelen van de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk te kunnen halen moet een beweging (transitie) in de maatschappij op gang komen en daarna ook aan de gang gehouden worden. Om dat te bereiken hanteren we de volgende uitgangspunten:
    1. *Voorspelbaarheid verhogen;* door heldere doelen en maatregelen op te stellen, te communiceren en uit te voeren.
    2. *Bewustzijn vergroten;* veranderen begint met bewustwording, zowel in de eigen gemeentelijke organisatie, alsook bij inwoners en bedrijven.
    3. *Anderen verleiden om ook mee te doen*; door te stimuleren en ontzorgen (info, subsidie, advies) zorgen we voor een olievlek-effect.
    4. *Sociale transitie;* we borgen in onze aanpak dat iedereen die wil ook mee kan doen (inclusieve transitie).

5. *Inzetten op impactprojecten;* we willen onze middelen vooral inzetten op haalbare projecten die ook echt (cijfermatig) impact maken.
6. *Duidelijke rolneming gemeente;* we zijn duidelijk over wat we als gemeente wel en ook wat we niet kunnen. Per project definiëren we daarom onze rol en het resultaat zodat we ook daadwerkelijk stappen vooruit zetten en voorkomen dat projecten blijven liggen.
7. *Slim samenwerken;* de transitie kunnen we niet alleen uitvoeren daarom werken we slim samen in regioverband en met lokale samenwerkingspartners (bouwen aan netwerken).

Deze principes gebruiken we als (uitvoerings)strategie om te bepalen op welke projecten en inspanningen we in gaan zetten om de doelen te behalen.

B. Bij deze uitgangspunten zijn geen alternatieven geformuleerd, omdat dit de belangrijkste lijn is die wij uit de inbreng van inwoners en stakeholders hebben kunnen halen. Mogelijk zijn er echter ingebrachte elementen die als niet of minder passend worden beoordeeld of worden er punten gemist. Graag vernemen we welke elementen vanuit bestuurlijk oogpunt anders geformuleerd of toegevoegd moeten worden.

Voorkeursrichting college: het college wil inzetten op de 7 geformuleerde uitgangspunten, omdat deze volgen uit consulatie van inwoners en stakeholders en het college van mening is dat dit gaat helpen om focus aan te brengen bij het uitwerken van het uitvoeringsprogramma.

Vervolg:

De bij de oordeelsvorming gevoerde discussie wordt teruggekoppeld aan het college. De uitkomsten van de consultatie worden meegenomen bij de verdere uitwerking van de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk voor de periode 2025 – 2029.

In de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk werken we uit wat de (tussen)doelen en inspanningen zijn om het einddoel te realiseren. De gemeentelijke inzet op het thema energietransitie is namelijk een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling en groei van Nijkerk op de lange termijn. Naast de genoemde raakvlakken met thema's zoals klimaatadaptatie en circulaire economie zullen we ook de ingaan op de vraag hoe we de ruimtelijke gevolgen van de Routekaart laten landen in de omgevingsvisie 2.0.

De definitieve Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk wordt naar verwachting in het 3e of 4e kwartaal van 2025 ter besluitvorming voorgelegd aan het college en de raad.